

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТ А Н О В И Щ Е

От: *доцент д-р Калоян Валентинов Харалампиев*
СУ „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, катедра „Социология“
Научна специалност „Статистика и демография“

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен*
***„доктор“** по научна специалност „Статистика и демография“ в УНСС.*

Автор на дисертационния труд: *Милен Георгиев Иванов*
Тема на дисертационния труд: *Статистическо изследване на инфлацията в*
България за периода 2000-2019 г.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1087/14.04.2021 на Заместник ректора на УНСС по научно-изследователска дейност и международно сътрудничество.

1. Информация за дисертанта

Милен Иванов има бакалавърска степен по „Икономика на недвижимата собственост“ от 2012 година в УНСС и магистърска степен по „Статистика и иконометрия“ от 2014 година в УНСС. Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Статистика и иконометрия“ на УНСС по научна специалност „Статистика и демография“. Обучението е било в задочна форма и е започнало през 2015 година.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем от 251 страници. Включва увод, три глави, заключение, приноси, публикации на автора, библиография и три приложения.

Трябва да се отбележи, че фокусът на дисертацията не е върху начините за измерване на инфлацията, а е върху факторите, които влияят върху инфлацията, както и върху методите за прогнозирането ѝ. Именно това прави дисертационния труд актуален, доколкото измерителите на инфлацията са отдавна известни, но всеобхватно изследване на възможните фактори за инфлация е наистина нещо ново. Допълнителен аргумент за актуалността на темата е и изискването на Европейския съюз за ценова стабилност при присъединяване към Еврозоната. За да се поддържа стабилност на цените е важно да се познават факторите, които водят до тяхното изменение, за да може чрез въздействие върху тези фактори, когато това е възможно, да се постига желаната стабилност или да се търсят компенсиращи механизми, когато въздействието върху факторите не е възможно.

Целта на дисертационното изследване е „да се изследва състоянието,

факторната обусловеност и динамиката на инфлационните процеси през периода 2000-2019 г. в България. На тази основа да се изградят научно обосновани прогностични модели и прогнози, след което да се дефинират изводи и предложения.“ (стр. 6). За постигане на целта са формулирани седем изследователски задачи, чието изпълнение е разгърнато в текста на дисертационния труд.

Обектът, предметът, времевият и териториалният обхват на изследването са дефинирани коректно.

Основната изследователска теза е, че „през периода 2000-2019 г. в България се наблюдават инфлационни процеси предизвикани от различни фактори. Тези фактори се проявяват в различна степен в отделните времеви периоди. Детайлният анализ на динамиката и структурата на инфлацията е средството, което би помогнало за точната оценка на инфлационната същност, както и за по-прецизното прогнозиране на общото равнище на цените. Това от своя страна би повишило коректността на предупреждението от инфлационен риск.“ (стр. 8). Тази теза е доказана от докторанта в процеса на неговото дисертационно изследване.

Използваните източници на информация включват 32 заглавия на български език и 83 заглавия на английски език.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първата глава на дисертационния труд е посветена на теоретичните концепции за инфлацията, както и на статистическите методи и подходи за нейното изучаване. Разгледани са инфлацията като икономическо явление, както и основните икономически ефекти и последици от нея. Посочени са източниците на данни и основните индикатори за инфлацията.

Втората глава на дисертационния труд е посветена на факторите, които влияят върху инфлацията, както и на методите за прогнозиране на инфлацията. Най-напред е направена типология на факторите и са избрани конкретните фактори, чието влияние ще бъде изследвано. Много добро впечатление правят две неща: първо, факторите не са представени като прост списък, а са положени в стройна схема, от която стават ясни мястото и ролята на всеки фактор. Второ, факторите не са просто изброени, а за включването на всеки фактор е дадена детайлна обосновка. След представянето на факторите са описани методите за изследване на тяхното влияние. В края на главата са описани методите за прогнозиране.

В трета глава на дисертационния труд е описано собственото емпирично статистическо изследване на докторанта. Най-общо тази глава има две части. В първата част са приложени методите за изследване на влиянието на факторите, описани във втора глава, и е установено кои от предварително подбраните фактори влияят върху инфлацията и кои не влияят, като за факторите, които влияят, е измерена и силата на връзката. Във втората част са приложени методите за прогнозиране, също описани във втора глава; чрез симулации са установени трите метода, които дават най-добри прогнози, след което те са комбинирани в общ модел за прогнозиране.

Добро впечатление прави, че всяка глава завършва с основни изводи, които систематизират постигнатото в главата и поставят основата за следващата глава.

В резултат от проведеното дисертационно изследване, описано в трите глави на дисертационния труд, поставените изследователски задачи са изпълнени, а целта на изследването е постигната.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Докторантът е посочил шест научно-приложни приноса на дисертационния си труд. Съгласен съм с така формулираните приноси. Първите два приноса могат да се класифицират като научни, а последните четири – като приложни. Смятам, че най-значимият принос на дисертационното изследване е формулираният под №2, а именно: „Проведен е теоретико-емпиричен анализ на инфлационните процеси в България, чрез аргументиран избор на фактори, влияещи върху общото равнище на цените.“ (стр. 199). Смятам, че установяването на това, кои фактори влияят върху инфлацията и кои не влияят, е най-важният научно-приложен принос на дисертационното изследване.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е представил три публикации по темата на дисертационното си изследване, както следва:

- Една авторска статия в българско научно списание;
- Два авторски доклада на национални конференции, публикувани в сборници.

Тези публикации представят съществени части на дисертационното изследване пред широката научна публика у нас.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява точно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Имам една препоръка и един въпрос.

Препоръката е следната:

За да се докаже, че една връзка е причинно-следствена, тя трябва да отговаря на три условия:

- Факторът да има поне две разновидности. Когато се работи с времеви редове това условие е изпълнено;
- Промяната на фактора да предшества във времето промяната на резултата. Имено това установява тестът на Грейнджър;
- Да е контролирано влиянието на всички останали възможни фактори.

Спорно е доколко тестът на Грейнджър удовлетворява третото условие за доказване на каузалност. Затова обикновено се говори за „каузалност на Грейнджър“ (Granger causality), за да стане ясно, че това е особен частен случай на разбирането за каузалност.

Въпросът ми е следният:

От метаданните на сайта на НСИ¹ става ясно, че ХИПЦ се изчислява от януари 1997 година. В дисертацията е изследван периодът от 2000 до 2019 година. Между януари 1997 и 2000 година се случи хиперинфлацията в България. Какво би станало, ако тези методи се приложат за периода от 1997 до 2019 година? Ясно е, че методите имат изискване за стационарност, като при нестационарни времеви редове се

¹ <https://www.nsi.bg/> → Статистически данни → Инфлация и индекси на потребителските цени → Метаданни и методология → Времеви обхват

използват първи последователни разлики. Ако обаче първите последователни разлики не успеят да преодолеят резкия скок, има ли и други начини за преодоляването на проблема с нестационарността?

8. Заключение

Предлагам на членовете на уважаемото научно жури да присъдят ОНС „доктор“ на Милен Георгиев Иванов по научно направление 3.8. Икономика, научна специалност „Статистика и демография“.

17.05.2021/София

Подпис: